

Μαρίζα Κωχ, *Το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης*

Με την έκδοση, απ' τις εκδόσεις Μεταίχμιο, του βιβλίου της *Το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης* η Μαρίζα Κωχ προσθέτει μια τρίτη διάσταση στη λαμπερή προσωπικότητά της, τη **συγγραφικο/λογοτεχνική**. Οι άλλες δύο, προσδιοριστικές της ταυτότητάς της, είναι η **μουσικο/τραγουδιστική** και η **μουσικο/παιδαγωγική**.

α. Ως προς τη μουσικο/τραγουδιστική της διάσταση, παρότι δεν είμαι μουσικο/κριτικός, μπορώ να μαρτυρήσω για το πώς έχει προσλάβει η μέση συνείδηση των Ελλήνων τη μουσική της κατάθεση στον τόπο μας. Οπότε και για το ποια είναι η θέση της στην καρδιά του λαού μας. Που, χωρίς υπερβολή, είναι η θέση **πρωθιέρειας** της παραδοσιακής μας μουσικής. Γιατί, η Μαρίζα Κωχ ανήκει στους αυθεντικότερους εκφραστές της **μουσικής πολιτιστικής ιθαγένειάς μας**. Μιας «ιθαγένειας» που, χάρη στη μοναδική ποιότητά της, υπερβαίνει τα όρια της εθνικής μας εντοπιότητας και προσλαμβάνει οικουμενική διάσταση. Όπως συμβαίνει και με όλες τις ποιοτικές πολιτιστικές ιθαγένειες του κόσμου μας.

β. Για τη δεύτερη διάσταση της προσωπικότητάς της, θα ήθελα να τονίσω, ως εκπαιδευτικός που **θεωρεί μέγιστη τη σημασία της αισθητικής παιδείας**, πως, αν ήταν στοιχειωδώς σοβαρό το εκπαιδευτικό μας σύστημα, αν είχε δηλαδή βαθιά ελληνική αλλά και σύγχρονη **φιλοσοφία παιδείας**, θα είχε ήδη ενσωματώσει στα προγράμματά του το «πνεύμα» των όσων διδάσκει η Μαρίζα Κωχ τόσο στο *«Κέντρο βιωματικής μουσικής, κίνησης και λόγου»* όσο και στην *«παιδική χορωδία παραδοσιακού τραγουδιού»*.

γ. Κι έρχομαι στην τρίτη διάσταση, τη συγγραφικο/λογοτεχνική, όπως τη γνωρίζουμε πρώτη φορά σε πεζό λόγο, γιατί έχει προηγηθεί το λογοτεχνικό προανάκρουσμα της στιχουργικής της δημιουργίας, μέσα από το βιβλίο της με τον εύγλωττο τίτλο *Το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης*.

Μη θεωρηθεί υπερβολή, αν σας πω πως το διάβασα απνευστί και το κατα-χάρηκα, ανασαίνοντας σελίδα τη σελίδα το άρωμα της «ψυχής» της και των...αγριολούλουδων της Σαντορίνης της.

Το κατα-χάρηκα: **Αφενός**, γιατί είναι μια γραφή απλής, ρέουσας και ανεπιτήδευτης ειλικρίνειας, μια όμορφα κουβεντιαστή γραφή, απόλυτα

εκφραστική αυτού που είναι η Μαρίζα Κωχ. Χωρίς επίπλαστες και αληθοφανείς πτυχές, προπαντός χωρίς «ζόρι» για να δείξει κάτι άλλο απ' αυτό που είναι. Ή, για να το πω πολύ απλά, χωρίς... «δηθενιές»! Διαβάξεις κι είναι η Μαρίζα μπροστά σου, σε όλη την ανυπόκριτη ειλικρίνειά της, ώρες ώρες και στην αφελή αγνότητά της, χωρίς να ψάχνει φωτοστέφανο...σπουδαιότητας. **Αφετέρου**, γιατί πίσω απ' τα γραφόμενά της αναγιγνώσκουμε τα «υλικά» της ψυχής της και της προσωπικότητάς της Και μη σκεφτείτε Γαλλίδες νταντάδες, δασκάλες πιάνου και ωδεία...Τίποτε από αυτά. Η Μ.Κ. είναι, στ' αλήθεια, ένα «αγριολούλουδο» της Σαντορίνης, με τις ρίζες του βαθιά στη «γη» της και τα φυλλαράκια του να τα χαϊδεύει ο ήλιος, το φεγγάρι και το αιγαιοπελαγίτικο αεράκι του νησιού της.

Κι αυτά τα «υλικά», με τα οποία χτίστηκε η «ύπαρξή» της, έρχονται:

Πρώτον, απ' το οικογενειακό της περιβάλλον: μάνα κι αδερφή, παππούδες, γιαγιάδες, θείος, ξαδέρφια...

Δεύτερον, απ' το χωριό της: οι χωριανοί, η ντοπιολαλιά, η παράδοση, τα αιγαιοπελαγίτικα τραγούδια που «συναντιούνται» με τη μικρασιατική μουσική νότα στην ψυχή της έξω απ' το Δαφνί...

Τρίτον, απ' τον σεβάσμιο παππού, τον Παπα-Γιάννη, τα ψαλτήρια και τις ψαλμωδίες στις κυριακάτικες λειτουργίες και στους εσπερινούς στα εκκλησάκια του χωριού της...

Και τέταρτον, απ' τη φύση της Σαντορίνης της: το χώμα, την ελαφρόπετρα, τη θάλασσα, τα αμπέλια, τα αγριόχορτα, τα αγριολούλουδα, τα κασίκια, τα γαϊδουράκια, τα πουλιά, τον ήλιο, το φεγγάρι...

Απ' τα «υλικά», όπως βλέπουμε, λείπει το ...σχολείο. Γιατί, δικό της «σχολείο» ήταν ο μαγικός συνδυασμός αυτών των τεσσάρων «υλικών» με τα οποία χτίστηκε η «ψυχή» της. Που σημαίνει πως **η Μ.Κ. έμαθε γράμματα μόνο στο «σχολείο» της πολιτιστικής «ψυχής» και της φύσης της Σαντορίνης.**

Γι' αυτό και στο βιβλίο της, ανασαίνοντας το άρωμα της «ψυχής» της, ανασαίνεις το άρωμα της «ψυχής» της Σαντορίνης, όπως έξοχα εκφράζεται στη μαγική φωνή της. Μιας φωνής που βγαίνει απ' τα κατάβαθα της «ψυχής» της και της «ψυχής» του νησιού της.

Καθώς, όλοι το νιώθουμε και το ξέρουμε πως η Μαρίζα δεν τραγουδάει μόνο με τη μαγική φωνή της αλλά και με τη βαθιά αιγαιοπελαγίτικη «ψυχή» της.

Για να μην πω πως τραγουδάει περισσότερο με την «ψυχή» της, που **ακουμπάει στους ελληνικούς αιώνες πολιτισμού και πολιτιστικής ιθαγένειάς μας.**

ε. Θα ολοκληρώσω με δύο τρία μικρά δείγματα για τη σχέση της Μαρίζας Κωχ με τη φύση της Σαντορίνης αλλά και με έναν μελαγχολικό **επιλογικό σκεπτικισμό μου για το τωρινό πολιτιστικό τέλμα του τόπου μας.**

Αρχίζω με τα ελάχιστα δείγματα: *«Απ' τη ζωή στα χωράφια, στα δύο χρόνια που μείναμε στο σπίτι του θείου, έμαθα πολλά πράγματα για τη φύση. Μέσα μου πιστεύω πως είμαι γεννημένη αγρότισσα»* (σελ.70).

«Όταν όμως βρισκόμουν στα χωράφια, χαιρόμουν να τραγουδώ τραγούδια που ήξερα με δυνατή φωνή. Τόσο δυνατή που μ' ακούγανε από πολύ μακριά και καταλάβαιναν αν βρίσκομαι στ' αμπέλια ή στα ραχίδια με την ελαφρόπετρα, όπου μ' άρεσε να κάνω τσουλήθρα» (σελ.106).

«Η άνοιξη είναι η πιο όμορφη εποχή για το νησί μας. Ολάνθιστη η γη: Οι ξερολιθιές γεμάτες κάππαρη ανθισμένη και άλλα μικροσκοπικά ανθάκια, ολόδροσα και όλα αγαπημένα μου. Οι μαρτοπουλιές στις άκρες των χωραφιών, λουλουδάκια μικρά σαν το χαμομήλι, σε ροζ χρώμα. Όμως κι ανάμεσα στα κριθάρια, οι γερασκουλιές, τα αρχυρόχορτα, τα πορίχια, οι βρούβες στα χέρσα χωράφια, οι καλοεράφτιδοι. Και κοντά στη θάλασσα οι αλιμιές, σπουδαία τροφή για τα γουρούνια, καθώς τα φύλλα τους είναι σαν αλατισμένα! Στα ριζιμιά στα δροσερά μέρη, οι λυγαριές, απ' όπου οι αγαπημένες λυγαρόβεργες του Μανωλίτσου, του βιολιστή, που έφτιαχνε μ' αυτές τα ωραιότερα κοφίνια για το μάζεμα και των σταφυλιών στον τρύγο... Ό,τι με εντυπωσίασε το έφτιαχνα τραγούδι και το θυμόμουνα μέρες. Αυτό το τραγούδι που δεν ξέχασα ποτέ είναι εκείνο για τον άνεμο που έφερνε από μακριά τα πουλιά στο νησί» (σελ.126).

Και κλείνω με τον μελαγχολικό επιλογικό μου σκεπτικισμό, που τον γεννάει, σε τούτους τους ομιχλώδεις καιρούς της μετανεωτερικής πολιτιστικής μας σύγχυσης και «αμηχανίας», η πικρή διαπίστωσή μου πως όλο και λιγότερο καταλαβαίνουμε πως **η αξιακή βάση της πολιτιστικής μας**

ιθαγένειας είναι η αλάθητη πυξίδα για να βγούμε, ως εθνική συλλογικότητα, στην ανοιχτή δημοσιά του μέλλοντος. Γι' αυτό κι αναρωτιέμαι: πώς η πολιτιστική μας ιθαγένεια θα ανασυνδεθεί με την κατεπειγόντως ζητούμενη, γιατί δεν υπάρχει, πολιτιστική μας πολιτική, με την παιδεία μας, που δεν έχει ελληνική πολιτιστική «πυτιά», και συνακόλουθα με τις νεότερες γενιές μας, που τρέφονται πρωτίστως με τα «πίτουρα» της κατακλυσμιαίας υποκοουλτούρας των καιρών μας; Ας το σκεφτούμε!

Κι ούτε λόγος πως μιλάω για την αξιακή πολιτιστική ιθαγένειά μας, που έχει ως **πρωθιέρεια** και **πρωτο-πρέσβειρά** της στο παραδοσιακό αλλά και γενικότερα στο ποιοτικό ελληνικό τραγούδι το αιγαιοπελαγίτικο αηδόνι, *το ξανθό κορίτσι της Σαντορίνης*, τη Μαρίζα μας.

Καλοτάξιδο το βιβλίο της!

Λαοκράτης Βάσσης, φιλόλογος-συγγραφέας

Το κείμενο εκφωνήθηκε στην κεντρική παρουσίαση του βιβλίου, στις 15 Ιουνίου 2018, στο Polis Art Cafe (Στοά του Βιβλίου).